

Червонохрестівець Іван Сікорський

Кожна мить, день, місяць, рік, прожиті нами непомітно стають історією. Дещо запам'ятовується на все життя, входить до червоних дат календаря, інше, з часом забувається, стаючи звичною вереницею буденних днів, інколи нудних і сірих. Так непомітно спливають роки, століття... Сьогодні складно навіть пригадати початок ХХІ століття, а людей які бачили початок минулого майже не залишилося. Та на довго закарбовують миті історії світлина, книги, документи. Приводом для написання цієї статті стала світлина зроблена ще у 30-х роках минулого століття. Нелегкою виявилася доля людини, яка зображена на тогочасному знімку. Спогади оживили як окремі миті життя простого острожанина, такі моменти нашої складної, а інколи і дуже суперечливої історії...

Іван Сікорський закінчив польську семирічну школу. Під час навчання вчителі та родина помічали, що хлопчина був допитливим та ініціативним. Цікавився новинами, багато читав – відповідно навчання давалося йому легко – і був відмінником. Та родина рибачка не могла забезпечити дитині подальше навчання у гімназії, тому Іван почав допомагати батькові заробляти на прожиття. Вдень хлопець на човні з батьком ловив рибу, а вранці допомагав продавати її. Хоч рибалок у місті було мало та сім'я не розкошувала.

Сьогодні радіоприймачем не здивуєш нікого, але в 30-х роках минулого століття він був диковинною річчю. Одиниці могли собі дозволити придбати його. Та й не всі вірили, що звук без дротів може передаватись на далекі відстані. Іван Сікорський навчаючись ще у школі чув про цей винахід людства. Тож він його зацікавив. Довго хлопець шукав технічні описи приладу, шукав деталі. В одній з технічних книг знайшов схему детекторного приймача. Ніхто не пам'ятає скільки часу він витратив на це, але впертість місцевого «кулібіна» була винагороджена – він сам змайстрував радіоприймач.

Часто вечорами сусіди та знайомі приходили аби послухати новини з Польщі та інших держав. З часом хлопець став вуличним політінформатором, бо уважно все слухав, а потім реповідав найцікавіше людям.

25 травня 1935 року помер перший голова відродженої польської держави, засновник польської армії – легендарний Юзеф Пілсудський. Польща тоді пережила шок, який можна порівняти лише із шоком Радянської Росії після смерті Леніна. Скоріше за все, саме з саморобного радіоприймача Іван Сікорський дізнався про державний траур та конкурс на кращий проект пам'ятника маршалу, який оголосив уряд країни.

Червонохрестівець Іван Сікорський

Незважаючи на скептицизм близьких і знайомих, жарти рідних, хлопець все ж взявся до роботи аби взяти участь у творчому змаганні. Він щось малював, майстрував, відвідував бібліотеки, де оглядав фотографії та малюнки монументів, спілкувався із знаючими людьми, і, нарешті, надіслав свою розробку. Ніхто не пам'ятає, що то було, та здивуванню не було меж, коли з міської управи несподівано надійшло повідомлення про те, що острожанин зайняв третє місце у польському конкурсі.

За це острожанин Іван Сікорський отримав грошову премію, за яку придбав гарного костюма, кілька книжок та подарунки рідним. Та це не було єдиним призом. Зважаючи на те, що хлопець не мав освіти, а вочевидь володів талантом, бо без освіти, відповідних знань здобув визнання у Варшаві, зрештою, за допитливість та ініціативність, йому запропонували на вибір три навчальні заклади. Після роздумів юнак обрав медичні курси. Його навчання повністю фінансувалося з державної казни. Так острожанин Іван Сікорський став фельдшером.

Як і переважна більшість медиків, він одночасно працював у Товаристві Червоного Хреста. Один із епізодів діяльності цієї громадської організації зберігся на світлині, яку дбайливо зберігає племінниця Івана Миколайовича – острожанка Алла Кравчук. Тогочасний фотограф зробив знімок, ймовірно, перед або після занять інструктора Івана Сікорського з санпостівцями Острозької школи ім. Сташици. Можливо це був якийсь повітовий чи міський збір червонохрестівців. При детальному огляді знімка видно, що хлопчачки мають біля пояса протигази, а дехто фотографувався

у них. Дівчатка одягнуті у форму сестер милосердя, мають розпізнавальні знаки цього товариства. Іван Сікорський одягнений у форму схожу на офіцерську. Скоріше за все світлина зроблено зимою 1938-39 років у дворі школи. До речі вона розміщувалася у теперішньому приміщенні будинку школяра і носила ім'я польського міністра освіти, який запровадив ряд прогресивних реформ у освітній галузі польської держави. Краєзнавець Ольга Руй упізнала на знімку у нижньому ряду майбутню багаторічну завідувачку аптечною системою міста. На жаль імені пригадати не змогла.

Незабаром за сумнозвісним пактом Молотова-Ріббентропа Польщу розірвали між собою СРСР та гітлерівська Німеччина. Опинившись у Радянському Союзі, Іван Сікорський продовжував працювати фельдшером. Коли почалася війна, його, як медика, забрали на фронт. Незважаючи на приналежність до Червоного Хреста, Іван Сікорський потрапив у німецький концтабір. Пробув він там чимало, бо, коли зумів повернутися додому ще з одним острожанином, то родичі пригадували, що виглядав він, як скелет обтягнутий шкірою. Згодом поправившись, він продовжував лікувати людей. Алла Борисівна пригадує з розповіді своєї матері, що кілька разів його намагалися забрати у ліс, скоріше за все, вояки УПА, а можливо це були переодягнені енкаведисти, які перевіряли лояльність до влади. Цього не можна ні підтвердити, ні заперечити. Як би там не було, фельдшеру тоді вдалося сховатися від непроханих гостей.

Десь на початку 50-х років Іван Миколайович виїхав з Острога. Працював головою сільради в одному із сіл. Одружився та власних дітей не мав. Помер і похований у селі Антонівка сусідньої Хмельницької області.

Ось так одна світлина дала можливість відновити у пам'яті вже майже забуті моменти життя одного з багаточисельних поколінь мешканців нашого міста. Там все є: і польський період, перша і друга радянська влада, німецька окупація, відбудова народного господарства країни, боротьба вояків УПА. Справді – у житті однієї людини може відобразитися часточка тієї епохи в якій вона жила. Дуже складне і суперечливе, з багатьма недомовками і викривленнями було для українців ХХ століття. Але це наша історія і спільна біографія і ми мусимо її прийняти.